

Μόλις τέσσερα χλμ. μήκος και δύο πλάτος έχει η κοιλάδα της Νεμέας. Περιβάλλεται από τα βουνά Απέσσας και Τρητό (τρυπημένο). Οι αρχαίοι κάτοικοι της ποτέ δεν έστησαν ανεξάρτητο κράτος. Λάτρευαν τον Δία και θυσίαζαν στον θεοποιημένο ήρωα, Άδραστο. Ο ναός του Δία προσδιόριζε το ιερό της Νεμέας που έγινε θρησκευτικό κέντρο των Πελοποννησίων και αναδείχτηκε σε πανελλήνιο τόπο λατρείας, καθώς εκεί ιδρύθηκαν τα Νέμεα, οι πανελλήνιοι αγώνες που τελούνταν κάθε δύο χρόνια. Στην κορφή του Απέσαντα, λέει ο Πausanias, ο Περσέας είχε θυσιάσει για πρώτη φορά στον πατέρα του, Δία. Σε μια μεγάλη σπηλιά, ορατή και σήμερα, ζούσε το φοβερό λιοντάρι της Νεμέας, καρπός μιαιρού πάθους.

Έχουμε ήδη αναφερθεί στο σμίξιμο του Τυφώνα με την Έχιδνα. Από το πάντρεμά τους είχαν γεννηθεί οι δυο φοβεροί σκύλοι, ο δικέφαλος Όρθρος ή Όρθος που έμελλε να φυλάει τα κοπάδια του Γηρυόνη κι ο Κέρβερος με τα τρία ή πενήντα κεφάλια που έμελλε να φυλάει τις ψυχές των νεκρών στον Άδη. Κι ακόμα, ανάμεσα σε άλλα, είχαν γεννηθεί η Λερναία Ύδρα κι ο Λάδωνας με τα εκατό κεφάλια, δράκος ή φίδι που φύλαγε τα χρυσά μήλα των Εσπερίδων. Η ίδια η Έχιδνα έσμιξε με τον γιο της, Όρθρο, κι απέκτησε μαζί του τη Σφίγγα της Θήβας που αντιμετώπισε ο Οιδίποδας και το λιοντάρι της Νεμέας. Ένα φοβερό λιοντάρι που η Ήρα ανέλαβε να αναθρέψει. Με δέρμα που δεν το διαπερνούσε τίποτα και με νύχια με τα οποία ξέσχιζε ο,τιδήποτε του αντιστεκόταν.

Αρχικά, βρισκόταν στο φεγγάρι, στο παλάτι της Σελήνης, από όπου γκρεμίστηκε κι έπεσε στη Νεμέα «για χάρη της Ήρας» ή η Ήρα το πήγε εκεί, φέρνοντάς το από την Ανατολή. Υπήρχε και η εκδοχή ότι το είχαν στείλει οι θεοί για να τιμωρήσουν τους ανθρώπους που ξεχνούσαν να τους τιμούν με τις πρέπουσες θυσίες. Για όποιον λόγο κι αν βρισκόταν εκεί, η παρουσία του ήταν οδυνηρή για τους ανθρώπους και για τα κοπάδια τους.

Αυτό το άτρωτο και ακατάβλητο λιοντάρι έστειλε ο Ευρυσθέας τον Ηρακλή να σκοτώσει. Ο ημίθεος κίνησε για τη Νεμέα. Στις Κλεωνές, πάνω στον δρόμο για την Νεμέα, συνάντησε τον Μόλορχο, βασιλιά κατά μια εκδοχή και κάτοχο του πύργου της Μολορχίας, φτωχού βιοπαλαιστή κατά την κυρίαρχη άποψη. Το λιοντάρι είχε κατασπαράξει τον γιο του κι όλο του το κοπάδι, εκτός από ένα κριάρι. Ετοιμαζόταν να το θυσιάσει, όταν πέρασε από εκεί ο ήρωας ή θέλησε να το σφάξει, για να τιμήσει τον ξένο του που, όπως πληροφορήθηκε, πήγαινε να αντιμετωπίσει το θηρίο.

Ο Ηρακλής του ζήτησε να περιμένει τριάντα μέρες. Αν επέστρεφε νικητής, θα το θυσίαζε στον Δία Σωτήρα. Αν όχι, να το θυσίαζε στον ίδιο ως ήρωα. Κατά μια εκδοχή, ο Μόλορχος τον πληροφορήσε για το πώς έπρεπε να αντιμετωπίσει το λιοντάρι. Κατά μια άλλη, πιο πειστική, ο Ηρακλής έφυγε απληροφόρητος. Στο άλσος της Νεμέας, στάθηκε για λίγο, ξερίζωσε μια αγριλιά μαζί με τις ρίζες της κι έφτιαξε από αυτήν το περίφημο ρόπαλό του.

Ο Θεόκριτος βάζει τον Ηρακλή να λέει ότι το ρόπαλο ήταν από αγριλιά του Ελικώνα και να περιγράφει, τι ο ίδιος έκανε στη συνέχεια: Έφτασε στη σπηλιά μεσημέρι (ο ήλιος είχε διανύσει τη μισή πορεία του). Ούτε το λιοντάρι είδε ούτε άλλον κανένα επειδή οι άνθρωποι είχαν εξαφανιστεί από την περιοχή και, από τον φόβο τους, είχαν κλειστεί στις καλύβες τους. Αφησε τη σπηλιά και διέσχισε το δάσος, αναζητώντας το. Και πάλι δεν το βρήκε. Καθώς βράδιαζε, σκέφτηκε ότι, όπου να 'ταν, το λιοντάρι θα γύριζε στη σπηλιά. Γύρισε εκεί, σκαρφάλωσε σ' ένα βράχο που τον έκρυβαν οι θάμνοι, έβαλε ένα βέλος στο τόξο και περίμενε.

Ο ήλιος είχε πια χαθεί, όταν φάνηκε το άγριο θηρίο, γλείφοντας τα χείλη του καθώς ακόμα έσταζαν αίμα από τα θύματα που είχε κατασπαράξει. Ο Ηρακλής τέντωσε την χορδή, άφησε το βέλος να φύγει και περίμενε να δει το αποτέλεσμα. Το βέλος βρήκε το λιοντάρι στο αριστερό πλευρό του και εξοστρακίστηκε. Το θηρίο ίσα που κατάλαβε πως κάτι το άγγιξε. Σήκωσε το κεφάλι απορημένο και ύψωσε το βλέμμα. Το δεύτερο βέλος του Ηρακλή το βρήκε στο στήθος αλλά και πάλι ήταν σαν να έπεσε σε τοίχο. Ο Ηρακλής ετοιμάστηκε για τρίτο βέλος αλλά πια το λιοντάρι κινιόταν εναντίον του απειλητικά. Με ένα πήδημα, βρέθηκε να χιμά καταπάνω του. Ο Ηρακλής πρόλαβε και το χτύπησε κατακούτελα με το ρόπαλό του. Το ρόπαλο κόπηκε στα δυο αλλά και το λιοντάρι ζαλίστηκε. Προσεχτικά, να μην τον φτάνουν τα φοβερά νύχια του θηρίου, ο Ηρακλής το έπιασε από τον λαιμό, από πίσω. Του τσάκισε τον σβέρκο ή το έπνιξε.

Κατά την εκδοχή του Απολλόδωρου, μετά το χτύπημα που δέχτηκε στο κεφάλι, το λιοντάρι χώθηκε στη σπηλιά του που είχε δυο εξόδους. Ο Ηρακλής έφραξε την μια είσοδο με πέτρες και μπήκε στη σπηλιά από την άλλη. Προχώρησε στο βάθος της και βρήκε το λιοντάρι να τον περιμένει. Αναμετρήθηκαν και πάλεψαν ώρες πολλές ώσπου ο Ηρακλής μπόρεσε να τυλίξει τα χέρια του γύρω από τον λαιμό του λιονταριού και να το πνίξει. Η μια εκδοχή αναφέρει ότι ο Ηρακλής χρειάστηκε να περιπλανηθεί πολλές μέρες μέσα στη σπηλιά ώσπου να βρει το θηρίο. Η άλλη λέει ότι, αμέσως μετά την εξόντωση του λιονταριού, ο Ηρακλής βυθίστηκε σε ύπνο. Ξύπνησε την ημέρα που χρειαζόταν ώστε να προλάβει να γδάρει το λιοντάρι και να φορέσει την λεοντή του. Ακόμα κι αυτό ήταν πολύ δύσκολο καθώς το δέρμα δεν γδερνόταν ώσπου ο Ηρακλής σκέφτηκε ή οι θεοί τον φώτισαν να χρησιμοποιήσει τα νύχια του νεκρού λιονταριού. Φορώντας το τομάρι, στεφανωμένος με σέλινο και κρατώντας στους ώμους του το εξοντωμένο θηρίο, έφτασε στις Κλεωνές. Ήταν η 30ή ημέρα και ο Μόλορχος ετοιμαζόταν να θυσιάσει το κριάρι στον όπως νόμιζε νεκρό

Ηρακλή. Τον είδε και καταχάρηκε. Είδε και το σέλινο, νεκρικό φυτό που έβαζαν στους τάφους και κατάλαβε ότι, στην πραγματικότητα, ο Ηρακλής είχε καταφέρει να βγει από τάφο: Είχε νικήσει τον θάνατο και βάδιζε προς την αθανασία.

Θυσίασαν το κριάρι στον Δία Σωτήρα και ο Ηρακλής ίδρυσε αγώνες, τα Νέμεα, με τους νικητές να στεφανώνονται με σέλινο, αν και υπάρχει μια εξίσου ισχυρή εκδοχή ότι τα Νέμεα ιδρύθηκαν την εποχή της εκστρατείας των «Επτά επί Θήβας». Με το λιοντάρι στους ώμους, ο Ηρακλής κίνησε για τις Μυκήνες. Απ' όπου περνούσε, οι κάτοικοι έβγαιναν και τον αποθέωναν. Τους είχε γλιτώσει από μεγάλο κακό. Ο ήρωας μπήκε στην πόλη των Μυκηνών και τράβηξε ίσια στο παλάτι. Ο Ευρυσθέας κόντεψε να πάθει από τον φόβο του. Διέταξε τον Ηρακλή, στο εξής, να μην μπαίνει στην πόλη. Του αρκούσε να δείχνει το τρόπαιό του από την πύλη των λεόντων. Υπέδειξε ως σύνδεσμό τους τον Κοπρέα και παράγγειλε να του φτιάξουν ένα χάλκινο πιθάρι και να το μπήξουν βαθιά στην γη. Εκεί θα κρυβόταν σε κάθε επιστροφή του Ηρακλή από τους άθλους του.

Το τομάρι του λιονταριού έγινε το ρούχο που χαρακτήριζε το ντύσιμο του Ηρακλή. Το σώμα του νεκρού ζώου το πήρε ο Δίας και το τοποθέτησε στον ουρανό: Είναι ο Λέων του ζωδιακού κύκλου, όπως διηγείται ο Ερατοσθένης.

(τελευταία επεξεργασία, 2 Αυγούστου 2021)